

LEOŠ JANÁČEK

(1854–1928)

Příhody lišky Bystroušky

Opera o třech jednáních

První jednání

V horkém letním odpoledni prochází revírník svůj les. Ulehne na chvíli k odpočinku a vzápětí začne klimbat. Les je plný života: mušky krouží okolo, cvrček s kobylkou vyhrávají valčík, motá se zde komár opilý lidskou krví, jehož se snaží chytit malý skokánek. Dění užasle sleduje malá Bystrouška. Zaujme ji především skokánek, ale když si jej chce prohlédnout blíž, žabák zděšeně uskočí rovnou revírníkovi na nos. Probuzený revírník zahlédne Bystroušku, a než se lištička stačí vzpamatovat, už ji odnáší do Jezerské myslivny.

• Proměna •

Bystrouška žije uvězněná na dvoře myslivny ve společnosti psa Lapáka a hejna slepic. Revírníkův vnuk Pepík se novým přírůstkem chlubí kamarádovi a dráždí Bystroušku proutkem. Za to ho liška kousne do lýtka a revírník ji za trest přiváže. Bystrouška si stýská a celou noc sní o svobodném životě v lese. Ráno vymyslí novou strategii. První to pocítí kohout se slepicemi, které se naparují se svou příkladnou pracovitostí. Bystrouška hloupá stvoření lehce ošálí a kohouta i značnou část jeho družiny to stojí život. Rozlíčený revírník jde na lišku s obuškem, ta ale překouše provaz a zmizí v lese.

Druhé jednání

Bystrouška užívá nově nabyté svobody. Vypudí starého jezevce z jeho doupěte a usídli se v něm.

• Proměna •

V hospodě u Pásků zasedl revírník se svými přáteli rektorem a farářem ke kartám a dobrému pití. Z hospody odcházejí všichni vrávoravým krokem. Opozdilé noční chodce pozoruje vskrytu Bystrouška. Skryje se mezi slunečnice, kam vzápětí dopadne opilý rektor, když považuje třesoucí se květinu za tvář Terinky, do které je zamilovaný. Farář vzpomíná na svou studentskou lásku, jeho úvahy však přeruší opět Bystrouška. Přicházející revírník po ní vystřelí; oba muži se s leknutím rozběhnou pryč.

• Proměna •

Ve svitu letní noci se Bystrouška setká se statným lišákem Zlatohřbítkem. Počáteční sympatie přerostou v lásku, jejímž svědkem je liščino doupě. Lesní havěť pohoršeně sleduje nemravný život Bystroušky, uspokojí ji až narychlo uspořádaná svatba.

Třetí jednání

Přejde léto a na podzim revírník potkává v lese Haraštu, obchodníka s drůbeží. Harašta se chlubí chystaným sňatkem s Terinkou, revírníka spíše zajímá, jestli mu Harašta v lese nepytlačí. Objeví se Bystrouška se Zlatohřbítkem a kupou liščat, a když Bystrouška zavětrí Haraštu s plnou nůsí drůbeže, chce jej trochu pozlobit. Tváří se, že nemůže na všechny čtyři nohy, když však na ni Harašta zamíří, hbitě zmizí. Hra se ale nevyplatí – Harašta vystřelí a Bystrouška zůstane ležet mrtvá.

• Proměna •

Revírník se v hospodě u Pásků dozvídá, že Haraštova Terinka dostala ke svatbě nový rukávník z liščí kožešiny. Rehtora se zpráva o Terinčině svatbě dotkla, revírník jej však chlácholí, že by to nebyla žena pro něj. Na všechny padne tesknota a revírník se raději vydá na cestu domů. Cestou lesem vzpomíná na mládí, obdivuje krásu lesa a uvědomuje si, jak se život opakuje. Les vypadá jako tehdy, když chytil Bystroušku. A tu ji vidí... jak by mámě z oka vypadla! Chce ji opět lapit, ale úmysl zmaří malinký skokánek, vnouček toho tehdejšího. Koloběh života je věčný.

Zdroj: www.leosjanacek.eu